
АПОТЕОЗА
Њ. В. КРАЉУ ПЕТРУ I КАРАЂОРЂЕВИЋУ

АПОТЕОЗА
Њ. В. КРАЉУ ПЕТРУ I КАРАЂОРЂЕВИЋУ

Издавачи

АРХИВ ВОЈВОДИНЕ – Нови Сад

КЊИЖЕВНА ЗАДРУГА СРПСКОГ НАРОДНОГ ВИЈЕЋА – Подгорица
ЗАДУЖБИНА КРАЉА ПЕТРА I КАРАЂОРЂЕВИЋА – Оплепац – Топола
ПРОМЕТЕЈ – Нови Сад

За издаваче

Др НЕБОЈША КУЗМАНОВИЋ
Др МОМЧИЛО ВУКСАНОВИЋ
ДРАГАН РЕЉИЋ
ЗОРАН КОЛУНЦИЈА

Корице

ТАМАРА ПОПОВИЋ-ДУЊЂЕРСКИ

Издавачи и аутор се захваљују господину Душану Бабцу на уступљеним
фотографијама порушених споменика и насловним страницама страних часописа.

Дејан Томић

АПОТЕОЗА
Њ. В. КРАЉУ ПЕТРУ I
КАРАЂОРЂЕВИЋУ

НОВИ САД
2021

КРАЉ ПЕТАР I ОСЛОБОДИЛАЦ

После Вожда Карађорђа најопеванији српски краљ је његов унук Краљ Петар I Ослободилац. Само о њима су певали не само домаћи него и страни песници, а међу њима и они највећи. Карађорђу је посвећена и круна српског песничког генија, српска национална библија *Горски вијенац*.

Животопис Краља Петра Ослободиоца личи на садржај неког великог епа.

Хероика Србије неодвојиво је од њега и његове династије.

Вожд је Србе „дизао из мртвих“ и „дунуо живот српској души“, а владавина његовог унука од 1903 – 1921 је тријумф слободе и демократије, најсрећнији пример у новијој историји Србије.

Србија је проширено Карађорђево имање, а тим имањем владао је Краљ Петар „са прстом на уставу“ као најомиљенији, најобразованији, најскромнији, а најпобожнији српски краљ, упоређиван са славним краљевима наше најславније Немањићске династије.

Знао је да су „без љубави народне слаби сви престоли земаљски“.

Као и сви Карађорђевићи и Краљ Петар је живео у изгнанству. Више од пола живота био је изгнаник – ухођен, праћен, хапшен и суђен. Многе године провео је у војничким рововима ратујући у Француској, Босанској Крајини и Србији. Живео је у Паризу, Женеви, Пешти, Бечу, Темишвару, Петрограду, Цетињу... У изгнанству је превео и написао предговор уз књигу *О слободи* Џона Стјуарта. Своју владавину у Србији започео је законом који је имао само један члан: „Штампа у Србији је слободна“.

После славних победа у Балканским ратовима дошао је Први светски рат у коме је „Србија изгубила све осим части“. Тада је државу

изнео из земље и ступио на библијски пут и Албанску Голготу. Свака његова стопа је остала жива и прешла у надлежност историје и поезије. Ослободио је и ујединио свој народ расејан у Османском и Хабзбуршком царству. „Идући по води као по суву, као Мојсије, извео је свој народ из Египта и зла“.

Зло време је забранило песме посвећене њему, срушило је све његове споменике, променило имена улица и тргова који су носили његово име – сем споменика и улице близу Јелисејских поља и Тријумфалне капије.

Дејан Томић, неуморни чувар културне баштине и скрајнуте повеснице АПОТЕОЗОМ Њ. В. КРАЉУ ПЕТРУ I КАРАЂОРЂЕВИЋУ је све заборављене песме и срушене споменике посвећене Краљу Петру – обновио и вратио читаоцима и српском народу.

*Матија Бећковић, академик
Члан Крунскої савейи*

ПЕСНИЧКИ ОРЕОЛ
Њ. В. КРАЉУ ПЕТРУ I
КАРАЂОРЂЕВИЋУ
– ОСЛОБОДИОЦУ –

Стеван Владислав Каћански

Сијателном Књажевићу Србском
ПЕТРУ КАРАЂОРЂЕВИЋУ
– на Петров-дан –

„Што изгуби род у деди –
Што у оцу сада следи –
У унуку нек` наследи!“

Слав-унуче! – деда славног –
Сине, србског К њ а з а сјајног,
С в е т л е мајке златно крило
К њ а ж е в и ћ у! чедо мило
И надеждо рода свог!
Светле твоје са висине
Прими поздрав из низине –
Из дубљине срца мог.
– Дух се р о д а Богу моли
„Храни Боже Г о с п о д а р а“.
Света правдо што измоли
Од милости вишњег цара
„Од Т о п о л е богодану
Славног стабла славну грану“.

Од молитве србске ове
На потомство одјек пада –
Од оцева на синове,
С` мене на мог сина млада.
Па од оца свог што чује
Син, да сину свом казује.

Ја ћу сина мог заклет
Да за Србство мре и живи –
Оног слави – оном с` див
Који ће слави род понети;

У унуку нека штује
Што у деду оплакује!
Нек у Т е б и млађан гледи
Светлог свога господара –
Живот мили нек` не штеди
„Као Милош за Лазара“.
Да под Тобом, племе ово
Заборава на Косово!!

У Београду

Јован Сундечић

О СВЕЧАНОМ В`ЈЕНЧАЊУ
СВИЈЕТЛЕ КЊАГИЊИЦЕ ЗОРКЕ ПЕТРОВИЋ ЊЕГОШ
СА СВЈЕТЛИМ КЊАЗОМ ПЕТРОМ КАРАЂОРЂЕВИЋЕМ

На ЦЕТИЊУ, 30. Јулија 1883.

Невјесто св`јетла – св`јетломе војну,
Српкињо – Србу, ох! руку пружи!
У љубав свету, жарку и стојну
ТИ своје срце с ЊЕГОВИМ здружи;
 А Господ нека с неба висока
Излије на ВАС благослов свој,
Да ВАС у ц`јелом животу прате
Мир и благодат и пјесме пој!...
 Ој, зори ЗОРКО уз ПЕТРА свог,
 Свуда ВАМ спутник бивао Бог! –

Он ВАС у својем страху узгаја`:
Он ВАША срца и врлинам мица`:
Љубави чашом свеђ ВАС напаја`;
Невен-вијенце он ВАМИ стица`:
 Он сваку стопу и срећи ВАМ крета`:
На врх ВАС висок изнео он:
Породом ВАШУ радова` старост:
И ВАС на славе успео трон!...
 Ој, зори ЗОРКО уз ПЕТРА СВОГ,
 Крунама части в`јенча ВАС Бог! –

Гле, свако српско честито њедро
Осваја данас веселост чиста;
Гле, свако лице – ка` небо ведро –
У огњу сјаја сунчаног блиста!...
 А Црна гора – кољевка света
Змајева горских – свој диже глас:
Младенци св`јетли!... у св`јетле зв`језде,
Ка` зв`језде своје окива ВАС...

Ој, зори ЗОРКО уз ПЕТРА свог,
Народну љубав чува` ВАМ БОГ! –

А два ВИ дједа, два орла сива
– Тополски херој с Граовцким лавов, –
Гледе ВАС с неба као два дива
Блистећа дивном бесмртном славом;
Па с`у божанској радости топе,
Прозирајућ у брачном споју том:
Залог за бољу златну будућност
Свем српском роду и дому свом...
Ој, зори ЗОРКО уз ПЕТРА свог,
За славне ц`јели спаса ВАС Бог!

Да се два дома, књажевска дома,
Именом, крвљу и вјером иста:
Након в`јекова и српског слома
Сроде; – да тврда, ка` сунце чиста,
Љубав међ њима цвјета и арене:
Промисла Вишњег дјело је то...
О, блажен блажен тај савез брачни!...
Блажен сто пута... и сто пут` сто!...
Ој, зори ЗОРКО уз ПЕТРА свог,
Своју ВАМ милост дарива` Бог! –

Зори и цвјетај ка` румна ружа,
И миса српску у њедру гоји;
Љубећ свој народ, љубећ свог мужа:
ТИ Српству бритку сабљу одоји,
Достојну Марка и Карађорђа;
Одоји сабљу – и буди крас
Свом завичају, народу свему,
Којег се данас разл`јеже глас:
Ој, зори ЗОРКО уз ПЕТРА свог,
У помоћ вазда био ВИ Бог! –

Балканска ружо, одиво згодна
КЊАЗ-ПЕТРОВИЋА поносне крви,
Поносно зори, о првородна

Младико дична, пр`јесаде први!...
 А КНЕЖЕВИЋУ – корјена славна
 Огранче врли – буди нам жив!...
 Као аманет ђул овај храни
 И своме роду буд` соко сив!...
 Ој, зори Зорко уз Петра свог,
 Силу и кр`јепост дао ВИ Бог! –

По ВАШЕМ срцу он ВАМ угађа`;
 А за тим срце лебдило ВАШЕ:
 Што право благо супрузим рађа,
 И што их рујним утјехам паше...
 Живили ВАШИ Високи ОЦИ!...
 Живила МАЈКА, драг` алем тај!
 Живио СИЛНИ ЦАР САМОДРЖАЦ:
 Ваш кум и наслон, крило и сјај!...
 Ој. зори ЗОРКО уз ПЕТРА свог,
 Зорите – с ВАМИ свуд био Бог!...

Симо Лукин Лазих

СРПСКА КРУНА
(Поводом крунисања Краља Петра)

Била круна... Србин је штовао;
Била круна, али и Косово...
И ту круну у дивљачкој сили
Азијатски коњи изгазили.
А из ње се о косовско стење
Просу бисер и драго камење.

Друга круна после Србу била:
Трнов венац без сваког окриља...
У ту круну, црн је удес сково
Српску сузу, зрно бисерово.
Камен драги, што га игде има,
Беше ватра у српским недрима.

Трећа круна (сасвим нова слика)
Беше коло српских устаника;
У њој бисер на кравом пољу,
Ситни зуби што душмана кољу.
У тој круни, целом Српству мио,
Карађорђе драги камен био.

И би доба, Срб га и сад куне,
Беше краља, ал не беше круне...
Син и отац на краљевом вису,
Осећали да је вредни нису,
Круна се тек у даљини сјаје,
Нит је ишту, нит им народ даје.

Сад **Краљ Петар**... Ал он се не спрема
Да пашује, када паше нема,
Нит све буде, кад устава има,
Него силан ал према – страним.

Зато народ, поред дивних снова,
Нову круну правом краљу скова.

Скромна круна, без великог сјаја,
Ал та круна има и значаја,
Круна треба (то је значај прави),
Да заблиста на краљевој глави,
Да заблиста, па остане чиста,
Ко је носи, да се с њом поноси.

Милан Ф. Манојловић

У СПОМЕНИЦУ СТУПАЊА НА ПРЕСТО КРАЉА ПЕТРА ПРВОГ КАРАЂОРЂЕВИЋА

Са потока са плавога неба
Нове среће ново сунце сину:
Унук Вожда Кара-Ђорђа дош`о
У премилу своју Отаџбину.

На престо је Српског Краља сео
На кој` права заслужног имаде,
Примио је и метнуо круну,
Коју љубав Народа му даде.

Пола века изван Отаџбине
Дане своје проводи` је мор`о,
Пола века у изгнанству тужном
То је много, то је вечност скоро.

Има л` веће има л` теже муке
Има л` веће несреће на свету
Но кад мајку отргну целати
Нагом, босом и гладном детету?
Ето тако тешко је човеку
У изгнанству кад га жеља прати
Да пољуби земљу прадедова
Да се својој Отаџбини врати.

И нашему Краљу – брату Петру
Тако беше до сад у туђини
Гораше му дух и срце чежњом
Да се врати својој Домовини.

Свију права он се одрицао –
Племенито чувство које диви –
Само да се Домовини врати
И да у њој к`о грађанин живи.

Једном када Отаџбина дође
У опасност због страхоте војне,
Нудио је своје силе, знање
Као редов у данце убојне.
Али беше одбијен из страха
Ил` из мржње – ко би сад то знао –
И изгнаник – изгнаник остаде
И горко је и дуго плакао...

Али правда овог духа света
Што се небом међу сунце вије
Који народ у бој за слободу
Води против Турске Империје.

Кој` се бори деценију близу
Задививши и Наполеона
Кој` зададе страх, трепет Истоку
Храброј војсци Турских милиона.

Правда духа Вожда Кара-Ђорђа,
Правда славних и светлих му дела
Унука је достојна имена
На трон Српског Краљевства довела.

*

*

*

Народ сложено једнодушно прима
На том трону свога Петра Краља
Јер верује да ће с те висине
Правдом светом да влада, управља;

Да ће љубав међ` браћом да шири
И слободу свог народа брани
Као што је славни дед му Ђорђе
И с њим други борци и титани.
Да ће права народа да чува
Као живот више од живота
Јер су права народа дар древни
Од самога Бога Саваота!

Да ће Србе и Србију милу
Повест` путем напретка, светлости,
Путем славним, путем идеалним,
Путем лепе, миле будућности.

Јер на томе давно жељном путу
Постић` ће се идеали свети
Пут тај, кад се њим искрено греди
Велику ће Србију донети.

Српско Царство, величину Српску
Што бејаше за Душана цара
Од Јадранског до Црнога Мора,
Од Адрије к југу до Вардара.

*

* *

Народ прима у срце и душу
Краља Петра и кличе весело:

Добро дош`о Домовини милој!
Тебе љуби, грли Српство цело.

Добро дошо! Наше земље свете,
Отаџбине наше мили сине,
Кога красе слободног човека
Племенита чувства и врлине.

Добро дошо! Нове среће Српске
Новог доба Краљу носиоче.
Добро дошо! Бурно, пуном снагом,
Српски народ одушевљен кличе.

**СЛАВОПОЈ БЕОГРАЂАНА
КРАЉУ ПЕТРУ I КАРАЂОРЂЕВИЋУ
приликом свечаног хода у престоници 1903.
Код гостионице „Солуна“**

Српски ти народ искрено кличе:
Добро нам дошо наш изабраниче!
Слобода света с Тобом нас споји,
Ти си наш само, а ми смо Твоји!
Код „Лондона“

У тешком часу времена злог,
За спас Те избр`о народ и Бог!
Љубљени Краљу! управи глед
Идеји светој, као Твој дед!
На улазу у Цариградску улицу

Народ има веру – он Ти љубав нуди,
Ти си му сад нада, Ти му и спас буди!
С народом за народ пут заветног циља,
Такве народ слави, такве благосиља!
Славолук у Кнез-Михаиловој улици

Пут слободе жељно, давно,
Народноме срцу води!
На том путу слава чека
Благо оном ко њим ходи!

*

За крст часни и слободу златну
Вожд је рек`о и почео дело,
Застава је сад у Твојој руци,
Започет Ти настави дело.

Шаћирбег Карабеговић-Хасанбегов**ОДЈЕК С ТРЕБЕВИЋА**

Са Авале кличе вила
Побратиму Требевеићу:
Каква срећа – па у јесен
Прољетни ти дани свићу?...

„Што си тако руменијем
Ружама се окитио,
Плаветнијем љубицама –
Б`јелом лалом замирио?...

На све стране када вене,
Ти си млађан пролистао;
На какве ли успомене С
рећан си се заблистао?...

Што те трза иза санка
Из заноса што те буди?
Ваљда чујеш поклич бојни
Ил` гуслара како гуди?...

О, што тамо раздрагано
Мали булбул пјесму кличе,
Одаклен ти ново сунце,
Нови данак срећом свиће?...”

Јек се зачу с Требевеића
Стресоше се плаве горе:
Затресе се Херцег-Босна
И Јадранско сиње море.

А на праху кршног ст`јења...
Босанкиња вила стаде,
Па запјева слатким гласом
И одговор сеји даде.